

технічного університету України «КПІ»: Філософія. Психологія. Педагогіка. № 1. С. 154–158.

Данилюк, І. Ю. (2014). Розв'язування розрахункових задач як засіб формування знань учнів про хімічну реакцію. *Сучасна педагогіка: теорія, методика, практика*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25–26 квітня 2014 р.). Херсон: Видавничий дім «Гельветика». С. 25–28.

Івашенко, О. Д., Нікозять Ю. Б., Цубер В. Ю. (2018). Організація навчального процесу на кафедрі медичної хімії. *Актуальні питання медичної (фармацевтичної) освіти іноземних громадян: проблеми та перспективи*: збірник статей навчально-наукової конференції з міжнародною участю (м. Полтава, 22 листопада 2018 р.). Полтава: УМСА. С. 39–41.

REFERENCES

Kravchenko, N., Aliksieieva, H., Horbatiuk, L., Khomenko, S. (2022). Orhanizatsiia vykhovnoi roboty zakladu osvity pid chas karantynu zasobamy informatiino-kompiuternykh tekhnolohii [Organization of educational work in educational institutions during quarantine using information and computer technologies]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriia «Pedahohichni nauky»*. Berdiansk: BDPU. Vyp. 1. S. 177–188. Available at: <https://pedagogy.bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/20.pdf> (Accessed: 25.12.2024). [in Ukrainian].

Aliksieieva, H. M., Antonenko, O. V., Zhadan, K. O., Lyfenko, M. V. (2018). Dosvid vykorystannia zasobiv elektronnoho navchannia u inkluzyivnomu osvithomu VNZ [Experience of Utilizing E-Learning Tools in Inclusive Higher Education Institutions]. *Fizyko-matematychna osvita: naukovyi zhurnal*. Sumy: SumDPU im. A. S. Makarenka. Vyp. 4 (18). S. 17–25. Available at: <http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/6-1-0-430> (Accessed: 22.12.2024). [in Ukrainian].

Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady

reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]. (2016) / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (Accessed: 29.12.2024). [in Ukrainian].

Pidlasyi, I. P. (2013). Chy bude PISA v Ukraini? [Will PISA be in Ukraine?]. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osnova». 128 s. (Biblioteka zhurnalu «Upravlinnia shkoloiu». Vyp. 8 (128)). [in Ukrainian].

Derzhavnyi standart zahalnoi serednoi osvity [State Standard of Basic Secondary Education]. (2020). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p> (Accessed: 29.12.2024).

Levashova, V. M. (2008). Mizhpredmetni zviazky pryrodnychkh dystsyplin yak zasib formuvannia naukovoho svitohliadu shkoliariv [Interdisciplinary connections of natural sciences as a means of forming students' scientific worldview]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «KPI»: Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika*. № 1. S. 154–158. [in Ukrainian].

Danyliuk, I. Yu. (2014). Rozviazuvannia rozrahunkovykh zadach yak zasib formuvannia znan uchniv pro khimichnu reaktsiiu [Solving Calculation Problems as a Means of Developing Students' Knowledge of Chemical Reactions]. *Suchasna pedahohika: teoriia, metodyka, praktyka*: materialy mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 25–26 kvitnia 2014 r.). Kherson: Vydavnychiy dim «Helvetyka». S. 25–28. [in Ukrainian].

Ivashchenko, O. D., Nikoziat, Yu. B., Tsuber, V. Yu. (2018). Orhanizatsiia navchalnoho protsesu na kafedri medychnoi khimii [Organization of the Teaching Process in the Department of Medical Chemistry]. *Aktualni pytannia medychnoi (farmatsevtichnoi) osvity inozemnykh hromadian: problemy ta perspektyvy*: zbirnyk statei navchalno-naukovoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (m. Poltava, 22 lystopada 2018 r.). Poltava: UMSA. S. 39–41. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 29.12.2024

УДК 378(045/046)

DOI: 10.37026/2520-6427-2025-121-1-88-93

Юлія БОБРИКОВА,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки й освітніх інновацій
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-9035-0535
e-mail: y.bobrikova@roippo.org.ua

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто значення здоров'язбережувальних технологій як інструменту

формування соціальної компетентності учнів у сучасній освіті, що в процесі навчання учнів покликані

забезпечити високий рівень їхнього психосоматичного здоров'я, розумової працездатності, сформувати мотивацію до ведення здорового способу життя та високої культури здоров'я.

Визначено, що під здоров'язбережувальними освітніми технологіями варто розуміти: сприятливі умови навчання дитини в школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання); оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм); повноцінний та раціонально організований руховий режим. Звертається увага на те, що розроблення здоров'язбережувальних технологій та впровадження

їх в освітній процес закладу освіти забезпечить формування в дітей та молоді здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей, відповідної культури здоров'я, утвердження пріоритету здорового способу життя.

Зроблено висновок, що здоров'язбережувальні технології у процесі навчання учнів загалом покликані забезпечити високий рівень їхнього психосоматичного здоров'я, розумової працездатності, сформувати мотивацію до ведення здорового способу життя та високої культури здоров'я.

Ключові слова: здоров'я, здоров'язбережувальна педагогіка, здоров'язбережувальне освітнє середовище, здоров'язбережувальні технології, освітній процес.

Yulia BOBRYKOVA,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor Department
of Pedagogical and Educational Innovations,
Rivne Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9035-0535
e-mail: y.bobrikova@roippo.org.ua

HEALTH-SAFE TECHNOLOGIES AS A MEANS OF FORMING SOCIAL COMPETENCE OF STUDENT'S INSTITUTIONS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION

Abstract. The article considers the importance of health-saving technologies as a tool for the formation of social competence of students in modern education, which in the process of teaching students are designed to ensure a high level of their psychosomatic health, mental performance, to form motivation to lead a healthy lifestyle and high health culture.

It is determined that under the health-saving educational technologies should be understood: favorable conditions for teaching a child at school (lack of stressful situations, adequacy of requirements, methods of training and upbringing); optimal organization of the educational process (in accordance with age, gender, individual characteristics and hygienic norms); full and rationally organized motor mode.

In view of the above, under the health-saving training should be understood: a complex of systematic knowledge and ideas about changes in the state of one's own health and the health of others; the ability to make a program to preserve their health and an effective program (plan) to preserve the health of students in the educational process; the ability to create a healthy educational environment; ownership of the ways of organizing health prevention and health protection activities; possession of educational technologies that preserve the health of students; study of the effectiveness of the educational process in health issues; the ability to organize and implement prevention and health protection activities.

Attention is drawn to the fact that the development of health-saving technologies and their introduction into

the educational process of an educational institution will ensure the formation in children and youth of health-saving and health-developing competencies, an appropriate health culture, and the establishment of a priority for a healthy lifestyle.

It is concluded that health-saving technologies in the process of teaching students in general are designed to ensure a high level of their psychosomatic health, mental performance, to form motivation to lead a healthy lifestyle and high health culture.

Key words: health, health-saving pedagogy, health-saving educational environment, health-saving technologies, educational process.

Постановка проблеми. Для України на сучасному етапі важливою проблемою, що пов'язана з майбутнім держави, є забезпечення та зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді. Особливої актуальності означене питання набуло спочатку у зв'язку з уведенням карантинних заходів, спричинених пандемією COVID-19, а згодом – через повномасштабне вторгнення росії на територію України, коли глобально змінилися пріоритети суспільства та його повсякденні звички. За цих умов проблема здорового способу життя та рухової активності є, як ніколи, важливою, адже, як свідчать дослідження останнього часу, здоров'я українців, зокрема дітей та молоді, суттєво погіршилося. Так, у здобувачів освіти прослідковуються песимістичні погляди на життя, погіршилася успішність, з'явилися тривожні розлади, дратівливість тощо.

Найпоширенішими хворобами серед дітей віком до 17 років є нині: зниження гостроти зору, слуху, порушення мовлення, постави, сколіоз та ін. (Як змінився стан здоров'я дітей за час війни, 2023).

Модернізація змісту сучасної вітчизняної освіти в напрямі інтеграції до європейського освітнього простору передбачає розроблення та впровадження інноваційних освітніх систем і технологій, передусім тих, що мають здоров'язбережувальну та оздоровчу спрямованість, адже молоде покоління матиме успіх і перспективу лише за умов збереження та зміцнення власного здоров'я в усіх його проявах. Зважаючи на це, сьогодні у світі особливе значення в освітньому середовищі надається організації здоров'язберігаючої діяльності.

Метою сучасної школи є збереження духовного, фізичного, психічного здоров'я здобувачів освіти, формування в них відповідального ставлення до власного життя, тобто виникає необхідність у формуванні соціальної компетентності учнів засобами освітніх технологій, що забезпечують дитині можливість збереження здоров'я під час навчання в школі, формують в неї необхідні знання, вміння та навички щодо здорового способу життя, навчають використовувати їх у повсякденні.

Сучасна освіта покликана не лише передавати знання, а й сприяти гармонійному розвитку особистості. У цьому контексті здоров'язбережувальним технологіям відведено особливу роль, оскільки саме вони спрямовані на збереження і зміцнення здоров'я учнів, формування в них культури здорового способу життя та розвиток соціальних компетенцій.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблема збереження здоров'я учнів та впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес свідчить про її актуальність та привертає неабияку увагу як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Серед вітчизняних дослідників, які заклали підґрунтя педагогічної науки із формування здоров'язбережувального середовища, – О. Анастасов, О. Ващенко, Л. Демінська, О. Дубогай, Л. Сущенко. Трактують та аналізують сутності поняття «здоров'язбережувальні технології», виокремлюють їхні типи, видів, підходів присвячено праці Л. Антонова, О. Ващенко, С. Лупаренко, М. Смірнов, І. Потапюк, Т. Шульга. Проблеми валеологічної грамотності, ціннісні орієнтації на здоровий спосіб життя розглянуто такими науковцями, як С. Лапаєнко, В. Оржеховська, А. Сологуб, Л. Сущенко, С. Юрочкіна.

Особлива увага питанням здоров'язбереження в освіті звертається в колективній монографії «Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі» (2019) за загальною редакцією Л. Рибалко, де окреслено різні аспекти проблеми здоров'язбереження та застосування здоров'язбережувальних технологій у освітньому середовищі: ергономічний й екоінтедиференційний підходи до організації освітнього здоров'язбережувального середовища, оздоровчо-рекреаційні заходи системи фізичного виховання в закладах освіти, організаційно-методичні основи застосування здоров'язбережувальних технологій, фітнес-технології, основи використання веборієнтованих

технологій у здоров'язбережувальному навчанні тощо.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених проблемам здоров'язбереження в освіті, означене питання і надалі залишається актуальним та на часі, зокрема особливої уваги потребують здоров'язбережувальні технології як засіб формування соціальної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти, аналізу яких ми і присвятили нашу статтю.

Мета статті – схарактеризувати теоретичні та практичні аспекти здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі, окреслити їхній вплив на формування культури здорового способу життя учнівської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Конституції України «людина, її життя і здоров'я визнаються найвищою соціальною цінністю, формування якої має забезпечити освіта і впродовж життя» (Конституція України, 1996). У зв'язку з цим постає об'єктивна потреба в розробленні здоров'язбережувальних технологій та впровадженні їх в освітній процес закладів дошкільної, загальної середньої та вищої освіти, що забезпечить формування в учнівської та студентської молоді здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей, відповідної культури здоров'я, утвердження пріоритету здорового способу життя. Крім того, застосування означених технологій сприятиме комплексному вдосконаленню змісту освітнього процесу та його навчального середовища в аспекті здоров'язбереження (Рибалко, 2019).

Аналізуючи проблему здоров'язбереження молоді, передусім варто схарактеризувати такі основні поняття, як: «здоров'я», «здоров'язбережувальне середовище» та «здоров'язбережувальні технології».

У преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я зазначається, що «здоров'я – це не просто відсутність хвороб чи недуг, а стан повного фізичного, психічного та соціального добробуту» (Статут ВООЗ, 1946). Разом із тим, здоров'я є суспільною цінністю, яка має бути забезпечена системою наукових і практичних заходів його збереження і зміцнення, діяльністю структур, що їх реалізують та усвідомленою турботою кожного члена суспільства про особисте і громадське здоров'я. Означені якості виховуються як у родині, так і в процесі навчання, оскільки освіта – це цілеспрямована пізнавальна діяльність людей щодо отримання знань, умінь та навичок або їхнього вдосконалення. Відповідно під «здоров'язбереженням» варто розуміти активність особистості, що спрямована на покращення і збереження здоров'я, а також узгодженість і єдність усіх рівнів життєдіяльності людини. Вагома роль у вирішенні цієї проблеми насамперед відводиться закладам загальної середньої освіти.

Актуальною проблемою сьогодення є збереження здоров'я дітей та формування здорового способу життя як цінності уже в середовищі закладу освіти. Відповідно до цього завданням сучасної школи є вироблення в учнів потреби зберігати та зміцнювати своє здоров'я завдяки формуванню в закладі здоров'язбережувального освітнього середовища.

Здоров'язбережувальне освітнє середовище

– це середовище, яке спеціально створюється в системі освіти та передбачає сукупність певних умов, здоров'язбережувальних технологій, що використовуються навчальним закладом та спрямовані на збереження і зміцнення здоров'я дітей, покращення їхнього настрою та самопочуття, функціонування стану організму, підвищення адаптаційних можливостей учнів і формування мотивації на здоровий спосіб життя. Здоров'язбережувальне середовище закладу освіти включає дотримання санітарно-гігієнічних норм, повітряного та світлового режимів в усіх сферах організації життєдіяльності дитини в закладі освіти. Для того, щоб дитина могла піклуватись про своє здоров'я та фізичний розвиток, потрібно виробити у неї свідоме ставлення до життя як ключової людської цінності.

Отже, здоров'язбережувальне освітнє середовище розглядається як «середовище закладу освіти, яке охоплює сукупність певних умов, використання здоров'язбережувальних технологій, спрямованих на збереження і зміцнення здоров'я учнів і студентів, покращення їхнього самопочуття, функціонування стану організму, підвищення адаптаційних можливостей і формування мотивації щодо здорового способу життя».

У контексті окресленої проблематики у вихованні молодого покоління чільне місце займають здоров'язбережувальні освітні технології. Означене поняття об'єднує в собі всі напрями діяльності закладу освіти щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів та студентської молоді. Зважаючи на це, під здоров'язбережувальними освітніми технологіями варто розуміти:

- сприятливі умови навчання дитини в школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання);
- оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм);
- повноцінний та раціонально організований руховий режим.

Отож під здоров'язбережувальними освітніми технологіями слід розуміти усі педагогічні технології, які не шкодять здоров'ю учнівської молоді, створюють безпечні умови для її перебування і навчання в закладі освіти (Йопа, 2023).

Ефективність здоров'язбережувальних технологій залежить від цілеспрямованої взаємодії вчителя та учнів, послідовної системи активних дій всіх учасників освітнього процесу, спрямованої на створення здорового середовища, формування таких життєвих навичок, що зумовлюють збереження, зміцнення та відтворення здоров'я й орієнтують на утвердження здорового способу життя, розвиток фізично здорової особистості.

Також варто зауважити, що робота закладу освіти зі збереження та зміцнення здоров'я учнів лише тоді вважатиметься повноцінною й ефективною, якщо професійно та в єдиній системі реалізуються здоров'язбережувальні й здоров'яформувальні технології (Люленко, 2021), адже батьків і педагогів сьогодні надзвичайно хвилює питання «Як допомогти дітям бути здоровими, сильними, витривалими?». Однак, на

жаль, несприятливі соціально-економічні умови сьогодення, важка екологічна ситуація, інформаційне переенасичення та інтенсифікація навчального процесу спонукають до погіршення як фізичного, так і психічного здоров'я дітей та учнівської молоді.

Загалом здоров'язбережувальне навчання має формувати в дітей активну життєву позицію щодо дотримання здорового способу життя. У зв'язку з цим Ю. Танасійчук у своїх дослідженнях визначає здоров'язбережувальне навчання як:

- комплекс систематичних знань і уявлень про зміни в стані власного здоров'я та здоров'я оточуючих;
- здатність складати програму збереження свого здоров'я і дієву програму (план) збереження здоров'я учнів в умовах освітнього процесу;
- уміння створювати здоров'язберігаюче освітнє середовище;
- володіння способами організації діяльності щодо профілактики здоров'я і здоров'язбереження;
- володіння освітніми технологіями, що зберігають здоров'я учнів;
- дослідження ефективності освітнього процесу в питаннях здоров'язбереження;
- здатність організувати і реалізувати діяльність з профілактики та здоров'язбереження (Танасійчук, 2018).

Зі свого боку О. Ващенко, аналізуючи наявні здоров'язберігаючі технології, дає можливість виокремити такі типи технологій у сфері збереження та зміцнення здоров'я:

- здоров'язберігаючі – технології, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм), відповідність навчального та фізичного навантажень можливостям дитини;
- оздоровчі – технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я учнів, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я: фізична підготовка, фізіотерапія, ароматерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія;
- технології навчання здоров'ю – гігієнічне навчання, формування життєвих навичок (керування емоціями, вирішення конфліктів тощо), профілактика травматизму та зловживання психоактивними речовинами, статеve виховання (Ващенко, 2006).

Отже, одним із пріоритетних напрямів діяльності сучасного закладу освіти має стати збереження та зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді, формування в здобувачів освіти компетентного ставлення до власного здоров'я, що неможливе без реалізації фізичного, соціального, психічного та духовного складників здоров'я.

За цих умов основними завданнями вчителя є такі: формувати здоров'язбережувальне освітнє середовище; володіти засобами організації профілактики здоров'я й здоров'язбереження дітей та здоров'язбережувальними освітніми технологіями; вміннями досліджувати освітнє середовище з метою здоров'язбереження, застосування та реалізації здоров'язбережувальних технологій в освітньому

процесі сучасного закладу освіти.

Зважаючи на основні принципи здоров'язбережувальної педагогіки, у процесі навчання варто:

- урахувувати вікові та індивідуальні особливості учнів;
- удосконалювати політику закладу освіти щодо зміцнення здоров'я та формування здорового способу життя;
- контролювати дотримання правил, в основу яких покладено здоров'язбережувальний і профілактичний зміст (наприклад, не вживати в закладі освіти психоактивних речовин, не палити, не зловживати алкоголем тощо);
- поліпшувати санітарно-гігієнічні умови закладу освіти, його матеріально-технічну та навчальну базу;
- покращувати соціально-психологічний клімат у колективі;
- залучати дітей до планування спільної діяльності та аналізу результатів виконаної роботи;
- формувати сприятливий мікроклімат усередині педагогічного та учнівського колективів, у відносинах між учителями та учнями;
- здійснювати періодичну оцінку ефективності використання здоров'язбережувальних технологій;
- залучати до роботи зі збереження і зміцнення здоров'я учнів батьківську громадськість;
- практикувати в закладі освіти особистісно орієнтований стиль викладання;
- висвітлювати в засобах масової інформації діяльність закладу освіти щодо виховання здорового способу життя (Рибалко, 2019).

Також варто зауважити, що підтримувати високу працездатність на уроці допомагає не лише правильна регламентація його тривалості, а й раціональне чергування різноманітних видів діяльності. Для створення сприятливого емоційного мікроклімату важливе значення відіграє ставлення вчителя до учнів, наприклад, похвала, тоді як образа, навпаки, призводить до пригніченого стану дітей. Взаємини між педагогами й учнями повинні будуватися виключно на повазі, справедливості та доброзичливості (Луценко, 2022).

Учитель, взаємодіючи з учнями та їхніми батьками, медичними працівниками та практичними психологами, має змогу планувати та організовувати свою діяльність з урахуванням принципів збереження та зміцнення здоров'я всіх суб'єктів педагогічного процесу. Усе це сприятиме формуванню соціальної зрілості зростаючої особистості, допоможе учням реалізувати свій потенціал та зберегти й підтримати рівень власного здоров'я.

Загалом здоров'язбережувальні технології у процесі навчання учнів покликані забезпечити високий рівень їхнього психосоматичного здоров'я, розумової працездатності, сформувати мотивацію до ведення здорового способу життя та високої культури здоров'я (Белкова, 2023).

Вирішення проблеми збереження здоров'я дітей та молоді потребує постійної уваги всіх зацікавлених у цьому (педагогів, медиків, батьків, представників громадськості), однак особливе місце та відповідальність в оздоровчій діяльності відводиться освітній системі,

яка повинна й має всі можливості для того, щоб зробити освітній процес здоров'язберегаючим.

Висновки. Отже, збереження здоров'я та дотримання здобувачами освіти здорового способу життя є найважливішою нормою загальної культури особистості в цивілізованому світі, що залежить передусім від ефективної організації здоров'язберегаючого освітнього середовища. Його створення передбачає врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, формування в них цінностей культури здоров'я, навичок здорового способу життя, дбайливого ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Здоров'язберегаюче освітнє середовище є важливим етапом в організації здоров'язбережувальної діяльності закладу освіти.

За умови використання в освітньому процесі здоров'язбережувальних технологій, а саме здоров'язберегаючих, оздоровчих, технологій навчання здоров'ю, без сумніву, матимемо здорових, щасливих, гармонійно розвинених, працездатних, спроможних долати будь-які труднощі дітей.

Перспективи подальших досліджень в означеному напрямі вбачаємо в розробці та впровадженні в освітній процес закладів освіти здоров'язберегаючих технологій як один із пріоритетних напрямів у визначенні збереження і зміцнення здоров'я учнівської молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Як змінився стан здоров'я дітей за час війни: результати першого великого дослідження щодо фізкультури та спорту. (2023). *Рубрика*. URL: <https://rubryka.com/2023/09/07/yak-zminyvsya-stan-zdorovya-ditej-za-chas-vijny-rezultaty-pershogovevelykogo-doslidzhennya-shhodo-fizkultury-ta-sportu/> (дата звернення: 19.12.2024).

Рибалко, Л. М. (2019). Здоров'язбережувальні технології як педагогічна і соціальна проблема. *Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі*: колективна монографія / за заг. ред. Л. М. Рибалко. Тернопіль: Осадца В. М. С. 8–29. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27912/1/T_Miier_ZTOS.pdf (дата звернення: 16.12.2024).

Конституція України, ухвалена Верховною Радою України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 26.12.2024).

Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я від 22.07.1946. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU46004> (дата звернення: 26.12.2024).

Йопа, Т. В. (2023). Види здоров'язбережувальних технологій в освіті й фізичній культурі і спорті. *Тези 75-ї Наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка. Т. 2. С. 322–324. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/12669/1/75%20%D0%A2.2-323-325.pdf> (дата звернення: 26.12.2024).

Люленко, С. О. (2021) Поняття «здоров'язберегаючих технологій» як засобу формування здорового способу життя. *Фаховий коледж Національного*

фармацевтичного університету: статті та тези. URL: <https://college.nuph.edu.ua/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8-3/> (дата звернення: 14.12.2024).

Танасійчук, Ю. М. (2018). Важливість створення здоров'язбережувального середовища в закладах вищої освіти. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції «Здоров'я для всіх»*. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/8796> (Дата звернення 16.12.2024).

Ващенко, О., Свириденко, С. (2006). Готовність вчителів до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі. *Здоров'я та фізична культура*. № 8. С. 1–6.

Луценко, Т. (2022). Здоров'язбережувальні технології як засіб формування соціальної компетентності учнів Нової української школи. *Педагогічні науки та освіта*. Вип. 38–39. С. 61–68. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZFB3rugAAAAJ&hl> (дата звернення: 17.12.2024).

Белкова, Т. (2023). Здоров'язберігаючі технології в контексті освітнього середовища. *Health & Education*. Вип. 4. С. 235–239. URL: <https://journals.medacad.rivne.ua/index.php/health-education/article/view/93/86> (дата звернення: 14.12.2024).

REFERENCES

Yak zminyvsia stan zdorovia ditei za chas viiny: rezultaty pershoho velykoho doslidzhennia shchodo fizkultury ta sportu [How children's health has changed during the war: results of the first major study on physical education and sports]. (2023). *Rubryka*. Available at: <https://rubryka.com/2023/09/07/yak-zminyvsia-stan-zdorov-ya-ditej-zachas-vijny-rezultaty-pershogovelykogo-doslidzhennya-shchodo-fizkultury-ta-sportu/> (Accessed: 19.12.2024). [in Ukrainian].

Rybalko, L. M. (2019). Zdoroviazberezhuvalni tekhnologii yak pedahohichna i sotsialna problema [Health-saving technologies as a pedagogical and social problem]. *Zdoroviazberezhuvalni tekhnologii v osvithno-mu seredovyshchi: kolektyvna monohrafiia / za zah. red. L. M. Rybalko. Ternopil: Osadtsa V. M. S. 8–29*. Available at: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27912/1/T_Mii_er_ZTOS.pdf Accessed: 16.12.2024). [in Ukrainian].

Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed: 26.12.2024). [in Ukrainian].

Statut Vsesvitnoi orhanizatsii okhorony zdorovia [Charter of the World Health Organization] vid 22.07.1946.

Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/MU46004> (data zvernennia: 26.12.2024). [in Ukrainian].

Yopa, T. V. (2023). Vydy zdoroviazberezhuvalnykh tekhnologii v osviti y fizychnii kulturi i sporti [Types of health-saving technologies in education and physical culture and sports]. *Tezy 75-yi naukovoï konferentsii profesoriv, vykladachiv, naukovykh pratsivnykiv, aspirantiv ta studentiv Natsionalnoho universytetu «Poltavska politekhnika imeni Yuriiia Kondratiuka»*. Poltava: Natsionalnyi universytet imeni Yuriiia Kondratiuka. T. 2. S. 322–324. Available at: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/12669/1/75%D0%A2.2-323-325.pdf> (Accessed: 26.12.2024). [in Ukrainian].

Liulenko, S. O. (2021) Poniattia «zdoroviazberihaiuchykh tekhnologii» yak zasobu formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia [The concept of «health-saving technologies» as a means of forming a healthy lifestyle]. *Fakhovyi koledzh Natsionalnoho farmatsychnoho universytetu: statti ta tezy*. Available at: <https://college.nuph.edu.ua/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8-3/> (Accessed: 14.12.2024). [in Ukrainian].

Tanasiichuk, Yu. M. (2018). Vazhlyvist stvorennia zdoroviazberezhuvalnogo seredovyshcha v zakladakh vyshchoi osvity [The importance of creating a health-preserving environment in higher education institutions]. *Materialy Vseukrainskoi nauko-vo-praktychnoi internet konferentsii «Zdorovia dlia vsikh»*. Available at: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/8796> (Accessed: 16.12.2024). [in Ukrainian].

Vashchenko, O., Svyrydenko, S. (2006). Hotovnist vchytelia do vykorystannia zdoroviazberihaiuchykh tekhnologii u navchalno-vykhovnomu protsesi [Teacher's readiness to use health-preserving technologies in the educational process]. *Zdorovia ta fizychna kultura*. № 8. S. 1–6. [in Ukrainian].

Lutsenko, T. (2022). Zdoroviazberezhuvalni tekhnologii yak zasib formuvannia sotsialnoi kompetentnosti uchniv Novoi ukrainskoi shkoly [Health Saving Technologies as a Means of Forming Social Competence of Students of the New Ukrainian School]. *Pedahohichni nauky ta osvita*. Vyp. 38–39. S. 61–68. Available at: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZFB3rugAAAAJ&hl> (Accessed: 17.12.2024). [in Ukrainian].

Bielkova, T. (2023). Zdoroviazberihaiuchi tekhnologii v konteksti osvithnoho seredovyshcha [Health-saving technologies in the context of the educational environment]. *Health & Education*. Vyp. 4. S. 235–239. Available at: <https://journals.medacad.rivne.ua/index.php/health-education/article/view/93/86> (Accessed: 14.12.2024). [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 31.01.2025